

Обяснителни бѣлѣжки

по попълването на отговоритѣ въ личната карта А.

Въ чл. 12 отъ закона за общото прѣброяване на населението, сградитѣ и домашния добитѣкъ отъ 15 декември 1897 година е казано: „Всѣки единъ е длъженъ да каже истината върху всичко, за което се запита по прѣброяването; всѣки трѣбва или самъ да напише, или да даде на прѣброявателя точни и вѣрни отговори на всички въпроси, които се задаватъ въ прѣброявателнитѣ карти“. А чл. 13 отъ сѣжката законъ гласи: „Всѣки, който би се опиталъ да избѣгне отъ прѣброяването, или би показалъ невѣрни свѣдѣния, или би попрѣчилъ на своеврѣмното и правилно извршване на прѣброяването, наказанъ се съ глоба до 100 лева или съ затворъ до 15 дни. Освѣнъ това, осѣжда се да заплати и разностъ на повторното прѣброяване“. Прочее, при попълването на отговоритѣ въ личната карта А трѣбва да се има прѣдъ видъ слѣдущето:

По една лична карта А трѣбва да се попълни за всѣко лице отъ мъжки полъ (включително и за най-малкитѣ мъжки дѣца), което е прѣминало пощата на прѣброяването (31/XII 1905 срѣщу 1/1 1906 год.) въ мѣстожителството си. Личната карта ще бѣде написана отъ самото лице, което се прѣброява, а ако не може или не знае да напише, картата ще се попълни отъ друго лице или пъкъ отъ самия агентъ-прѣброявателъ. На първия въпросъ ще се отговори, като се покаже името, прѣзимето и прѣвора на лицето. — На втория въпросъ лицето (домакина за малкитѣ дѣца) ще отговори, като опредѣли точно датата на раждането си и тогава да прѣсметне, на колко пълни години е. За най-малкитѣ дѣца ще се прѣсметне, колко пълни мѣсеци или пълни дни сѣ. — Отговоритѣ на третия въпросъ ще се състоятъ въ това, да се напише селото, града, общината и пр., ако лицето е родено въ княжество. Ако ли пъкъ лицето е родено въ чужбина, то ще се означатъ окръга или вилаета и държавата. Например: роденъ въ Австрия, въ Унгария, въ Чехосл., въ Турция (Одринския вилаетъ), въ Ромѣния, въ Сърбия, въ Русия и т. натакъ. На четвъртия и петия въпросъ ще се отговори, като се покаже подданството и произходътъ на лицето. За да покаже материя си езикъ, въпросъ шести, лицето ще има прѣдъ видъ, че матеренъ езикъ, споредъ настоящитѣ обяснителни бѣлѣжки, се сѣята този езикъ, който лицето обикновено и прѣдпочитателно говори още отъ дѣтинството си. Домакинътъ въ всякой случай е, който трѣбва да рѣши, кой езикъ трѣбва, за всѣки членъ отъ домакинството, да се смѣта за матеренъ езикъ. На въпроситѣ 7-и, 8-и, 9-и и 10-и ще се отговори вѣрно, четливо и безъ съкращения.

При попълването отговора на единадесетия въпросъ, трѣбва да се знае, че тоя въпросъ има за цѣлъ да се изтъгне, каква професия упражнява лицето въ време на прѣброяването, която професия (звание, занаятъ, занятие) му достави срѣдства за прѣхрана. Лице, което упражнява нѣколко професии, ще означае най-напрѣдъ главната си професия, т. е. тази, която му заема най-голяма частъ отъ врѣмето, а послѣ ще покаже, ако има нѣкоя второстепенна професия. И така, единъ земеделецъ ще отговори, дали е притежателъ-земеделецъ, чифликчия, надничаръ-земеделецъ, слуга въ чифликъ, ратай; единъ индустриалецъ, който самъ фабрикува въ своитѣ заведения, ще отговори, че е фабрикантъ на едни-кое си произведение; единъ прѣдприемачъ ще опредѣли, какво е прѣдприятието му и т. натакъ; ако едно лице е самостоятеленъ майсторъ, то каже: кундураджия, шивачъ, желѣзваръ, часовникаръ и пр.; лице търговецъ ще покаже, съ какво търгува: търговецъ на дрѣбно, на едро и съ какво стока (търговецъ манифактурджия, търговецъ съ колониялни стоки, търговецъ съ спиртни напитки, продавачъ на едни-какви си, пазеначъ на едни-що си); лицата отъ тѣхъ нареченитѣ свободни професии ще отговарятъ: държавенъ учителъ, художникъ-живописецъ, адвокатъ, докторъ на медицината, заболѣвачъ, частенъ учителъ и т. натакъ; чиновничитѣ и служащитѣ ще означатъ, гдѣ служатъ и специалната имъ работа (членъ въ окръженъ съдъ, мирови съдия, околийски началникъ, началникъ на едни-кое си отдѣление въ Министерството на Внѣшнитѣ Работи, офицеръ, прѣсвѣтачъ въ Статистиката, началникъ на гара, сеговодителъ въ частна вантажа и т. натакъ); единъ калфа, единъ работникъ, ще покаже какъвъ е занаята му (парнигозчия, куюджия, каменоделецъ и пр.); единъ слуга, единъ надничаръ ще означатъ, първиятъ, какъвъ е слуга, домашенъ ли, въ нѣкой дюкентъ или друга гадъ и въ какъвъ именно; вториятъ ще покаже, при каква именно работа е надничаръ. Съ една дума, всѣко лице отъ мъжки полъ, което упражнява нѣкоя професия, трѣбва точно да я означае при попълването на отговора на единадесетия въпросъ. Имотничитѣ, рентиетата, които живѣятъ изключително отъ своитѣ доходи; пенсионеритѣ, които живѣятъ само отъ пенсията си; мъжкитѣ дѣца, които още не печелятъ и не чиракуватъ при нѣкой майсторъ, както и най-малкитѣ мъжки дѣца, за отговоръ на единадесетия въпросъ ще означатъ, че нѣмаатъ никаво занятие, че живѣятъ при родителитѣ или роднинитѣ си, които ги хранятъ; ученицитѣ и студентитѣ ще напишатъ: ученикъ, студентъ, споредъ случая.

Свѣдѣнията върху професията въ време на прѣброяването ще се дадатъ по слѣдующия начинъ:

- I. Ако лицето е господарь (патронъ) или пъкъ началникъ (шефъ) въ нѣкоя земеделска, индустриална, търговска или либерална професия, ще означае въ личната си карта:
 - a) Фирмата, името, адреса на заведението или на прѣдприятието;
 - b) Мѣстонахождението на заведението или на прѣдприятието;
 - c) Броя на работничитѣ и служащитѣ въ заведението или въ прѣдприятието, както и броя на членоветѣ отъ семейството на господаря или на началника, които взиматъ участие въ работата на заведението или на прѣдприятието, само че въ такъвъ случай тѣзи послѣднитѣ ще означатъ върху личнитѣ си карти професията, която упражняватъ при главата на семейството;
 - d) Вѣда на двигателитѣ (моторнитѣ) сили въ заведението или въ прѣдприятието, движени: съ газъ, съ електрицитетъ, съ вода и т. натакъ.
- II. Ако лицето е самостоятеленъ занаятчия, освѣнъ горнитѣ свѣдѣния, безъ тѣхъ за двигателитѣ (моторнитѣ) сили, ще означае употребява ли въ занаятното си машини, движени било съ радъ, било съ крака.
- III. Лице, което работи на нарче или на цѣло въ дома си за смѣтка на нѣкое заведение или на нѣкое прѣдприятие, се смѣта за самостоятелно и ще означае въ личната си карта:
 - a) Фирмата, името, адреса на заведението, или на прѣдприятието, за чиято смѣтка работи;
 - b) Мѣстонахождението на заведението или на прѣдприятието;
 - c) Броя на работничитѣ и служащитѣ, както и броя на членоветѣ отъ неговото семейство, които взематъ участие въ занаятното. Въ такъвъ случай членоветѣ отъ семейството ще означатъ върху личнитѣ си карти професията, която упражняватъ при главата на семейството;
 - d) Вѣда на машинитѣ, движени било съ радъ, било съ крака.
- IV. Лице, което работи подъ управлението или е на служба на друго въ нѣкое заведение или въ нѣкое прѣдприятие, ще означае въ личната си карта:
 - a) Фирмата, името, адреса на заведението или на прѣдприятието, гдѣто работи;
 - b) Мѣстонахождението на заведението или на прѣдприятието;
 - c) Естеството на професията, на индустриална или на търговската на господаря му или прѣдприятието, гдѣто служи; и
 - d) Лице пъкъ, което при всичко че обикновено изкарва прѣхраната си отъ нѣкоя професия, като служащъ или работникъ, но въ време на прѣброяването е безъ служба или безъ работа, естествено не че може да означае нито фирмата, нито името, нито адреса на заведението или прѣдприятието, гдѣто е работило. Таковато лице ще покаже само, откогато дни прѣди прѣброяването е безъ мѣсто или безъ занятие.

Notes explicatives

sur le mode de compléter les questions dans le bul. individuel A.

L'art. 12 de la Loi sur le recensement général de la population, des bâtiments, des animaux domestiques porte: „Tout habitant devrait dire la vérité sur tout ce qu'on lui demande relativement au recensement; chacun doit inscrire lui-même ou bien donner au recenseur des réponses exactes et vérifiées à toutes les questions qui sont posées dans les bulletins de recensement“. Et l'art. 13 de la même loi établit: „Celui qui tenterait d'échapper au recensement ou qui aurait donné des renseignements inexacts, ou bien qui aurait empêché que le recensement se fasse régulièrement et en temps utile, sera puni d'une amende jusqu'à 100 francs ou à la reclusion jusqu'à quinze jours. Il sera, en outre, condamné à payer les frais pour le nouveau recensement“. Donc, lors du relevé des réponses dans le bulletin individuel A, il faut tenir compte des observations suivantes:

Un bulletin individuel A sera rempli par toute personne du sexe masculin (y compris les enfants masculins les plus petits) qui a passé la nuit du recensement (31/XII 1905, la veille du 1/1 1906) dans sa résidence habituelle. Le bulletin individuel sera rempli par la personne même qui est recensée, et au cas où elle n'est pas lettrée, le bulletin sera rempli par une autre personne ou par l'agent-recenseur même. A la 1-ère question, on répondra en indiquant le nom, prénom, etc. de la personne. — A la 2-ème question, la personne (le chef de ménage pour les petits enfants) répondra, en fixant avec précision la date de sa naissance et en déterminant, par là, son âge en années révolues. Pour les tout petits enfants, on comptera les mois ou les jours révolus. — La réponse à la 3-ème question consistera en la transcription du village, ville, commune, etc., si la personne est née dans la principauté. Au cas où la personne est née à l'étranger, elle indiquera le département ou le vilayet et le pays. Ainsi, né en Autriche, en Hongrie, en Bohême, en Turquie (vilayet d'Adrianople), en Roumanie, en Serbie, en Russie et ainsi de suite. Aux 4-ème et 5-ème questions, on répondra en indiquant la sujétion et la religion de la personne. Pour indiquer sa langue maternelle, 6-ème question, la personne doit tenir compte que, d'après les notes explicatives présentes, on entend par langue maternelle la langue que la personne parle habituellement et de préférence dès son enfance. C'est le chef de ménage qui doit, en certains cas, décider quelle doit être la langue que l'on devrait indiquer, pour chaque membre du ménage, comme langue maternelle. Aux questions 7, 8, 9, 10 on répondra d'une manière exacte, lisible et sans abréviations.

En répondant à la 11-ème question, il ne faut pas oublier que cette question est posée afin de relever la profession exercée par la personne lors du recensement, profession (métier, position ou emploi) qui lui donne des moyens d'existence. Tout individu qui exerce plusieurs professions fera indiquer d'abord sa profession principale, c'est-à-dire celle qui lui prend le plus du temps, et ensuite il montrera, s'il y a lieu, sa profession secondaire. Ainsi, l'agriculteur répondra s'il est propriétaire-agriculteur, fermier, journalier-agriculteur, garçon de ferme ou simplement homme de peine dans une ferme; l'industriel qui fabrique lui-même dans ses établissements, répondra qu'il est fabricant de tel ou autre produit; l'entrepreneur définira la nature de son entreprise, etc.; si un individu est patron, il dira son métier: cordonnier, couturier, forgeron, horloger, etc.; le commerçant indiquera le mode dont il fait le commerce: négociant en gros, en détail et avec quels produits (commerçant-manufacturier), négociant en denrées coloniales, négociant en spiritueux, marchand de tel ou autre produit, locateur de tel ou autre article); les individus des professions dites libérales répondront: instituteur public, artiste-peintre, avocat, docteur en médecine, dentiste, instituteur privé et ainsi de suite; les fonctionnaires et employés indiqueront le département où ils occupent leur fonction et leur service spécial (membre du tribunal départemental, juge de paix, sous-préfet, chef de telle ou telle section dans le ministère de l'Intérieur, officier, calculateur dans la Direction de la statistique, chef de gare, comptable dans un comptoir privé, etc.); l'aide-patron, l'ouvrier indiquera son métier ou profession (menuisier, orfèvre, tailleur de pierres, etc.); le domestique, le journalier indiqueront, le premier, le genre de service qu'il rend, est-il dans une maison, dans un magasin ou ailleurs et lequel, le second montrera quel est le travail qu'il fait comme journalier. En un mot, tout individu du sexe masculin exerçant une profession doit indiquer d'une manière précise en complétant la réponse à la question onzième. Les propriétaires, les rentiers vivant exclusivement du produit de leurs revenus; les retraités (de l'Etat) ne vivant que de leur pension; les enfants mâles qui ne gagnent encore rien et ne font pas d'apprentissage chez un maître-patron, de même que les enfants masculins les plus petits, indiqueront, pour toute réponse à la question onzième, qu'ils habitent chez leurs parents et à leur charge; les élèves et les étudiants écriront: élève, étudiant, suivant le cas.

Les renseignements relatifs à la profession au moment du recensement seront donnés de la manière suivante:

- I. Si l'individu est patron ou bien chef dans une profession agricole, industrielle, commerciale ou libérale, il indiquera dans son bulletin individuel:
 - a) La raison sociale, le nom, l'adresse de l'établissement ou de l'entreprise;
 - b) Le lieu où se trouve l'établissement ou l'entreprise;
 - c) Le nombre des ouvriers et employés dans l'établissement ou l'entreprise, ainsi que le nombre des membres de la famille du patron ou du chef qui prennent part dans les travaux de l'établissement ou de l'entreprise, mais, dans ce cas, ces derniers indiqueront dans leur bulletin individuel la profession qu'ils exercent auprès du chef de la famille.
 - d) Le genre des forces motrices (moteurs) dans l'établissement ou l'entreprise, mues par: le gaz, l'électricité, l'eau, etc.
- II. Si l'individu exerce un métier indépendamment, outre les renseignements ci-dessus, sauf ceux relatifs aux forces motrices (moteurs), il indiquera s'il emploie dans son métier des machines, mues soit par le bras, soit avec les pieds.
- III. Tout individu travaillant à façon entièrement ou incomplètement à son domicile pour le compte de certain établissement ou entreprise, est considéré comme patron et doit indiquer dans son bulletin individuel:
 - a) La raison sociale, le nom, l'adresse de l'établissement ou de l'entreprise pour le compte duquel il travaille;
 - b) Le lieu où se trouve l'établissement ou l'entreprise;
 - c) Le nombre des ouvriers et employés, ainsi que les membres de la famille qui prennent part dans la profession. Dans ce cas, les membres de la famille indiqueront sur leur bulletin individuel la profession qu'ils exercent auprès du chef de la famille.
 - d) Le genre des machines mues soit par le bras, soit avec les pieds.
- IV. Tout individu qui travaille sous la direction ou au service d'autrui, dans un établissement ou entreprise, indiquera dans son bulletin individuel:
 - a) La raison sociale, le nom, l'adresse de l'établissement ou de l'entreprise, où il travaille;
 - b) Le lieu où se trouve l'établissement ou l'entreprise;
 - c) La nature de la profession, de l'industrie ou du commerce de son patron ou de l'entreprise où il travaille; et
 - d) Toute personne qui, d'autre part, bien qu'elle trouve ses moyens d'existence d'une certaine profession, comme employé ou ouvrier, mais, au moment du recensement, est sans emploi ou sans travail, ne pourra pas, naturellement, indiquer ni la raison sociale, ni le nom, ni l'adresse de l'établissement ou de l'entreprise où elle a travaillé. Cette personne, sans emploi ou sans profession, indiquera seulement depuis combien de jours, avant la date du recensement, elle est